

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Trosolwg Arbedion: Adroddiad Cynnydd ar Wireddu Cynlluniau Arbedion
Aelod Cabinet:	Y Cynghorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid
Swyddog perthnasol:	Ffion Madog Evans, Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau
Dyddiad y cyfarfod:	23 Ionawr 2024

1. Penderfyniad a geisir

- 1.1 Derbyn y wybodaeth yn yr adroddiad a nodi'r cynnydd tuag at wireddu cynlluniau arbedion 2023/24 a blynyddoedd blaenorol.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad

- 2.1 Mae gwireddu'r cynlluniau unigol yn gyfrifoldeb aelodau perthnasol o'r Cabinet, sy'n herio perfformiad yr adrannau gan gynnwys cynnydd y cynlluniau arbedion. Cyfrifoldeb yr Aelod Cabinet dros Gyllid yw cadw trosolwg o'r darlun cyfan.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

Cefndir / Cyflwyniad

- 3.1 Mae'r adroddiad yma'n rhoi trosolwg o sefyllfa arbedion y Cyngor ar gyfer 2023/24 a blynyddoedd blaenorol yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa ar ddiwedd Tachwedd 2023.
- 3.2 Yn adroddiad 'Cyllideb 2023/24' i'r Cyngor Llawn 2 Mawrth 2023, adroddwyd fod arbedion gwerth £5,194,220 yn ofynnol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2023/24 er mwyn cau'r bwlch cyllidol 2023/24. Roedd yr arbedion yn gyfuniad o £950,250 oedd wedi eu cymeradwyo mewn blynyddoedd blaenorol, ynghyd ag arbedion newydd o £1,146,600 ar gyfer Ysgolion a £3,097,370 ar gyfer gweddill y Cyngor.
- 3.3 Yn ychwanegol, drwy adolygu polisi y Cyngor ar ad-dalu dyled sydd yn ariannu gwariant cyfalaf (Darpariaeth Lleiafswm Refeniw), fel sydd wedi ei nodi yn yr adroddiad i'r Cyngor Llawn 2 Mawrth 2023, ychwanegwyd £2,400,000 pellach at gynlluniau arbedion 2023/24.
- 3.4 Felly roedd cyfanswm yr holl arbedion ar gyfer 2023/24 yn £7.6m.

4. Rhesymeg a chyfiawnhad dros argymell y penderfyniad

Ail-asesu arbedion

4.1 Mae gan y Cyngor drefniadau cynllunio ariannol sydd eisoes wedi adnabod arbedion effeithlonrwydd sylweddol er mwyn isafu toriadau mewn gwasanaeth i drigolion Gwynedd. Er hyn, yn ystod y blynyddoedd diwethaf gwelwyd fod trafferthion gwireddu arbedion mewn rhai meysydd. Bu i werth £2,056,430 o gynlluniau oedd â risgiau sylweddol i'w cyflawni gael eu dileu fel rhan o'r Adolygiad Diwedd Awst 2023. Roedd gwerth £1,488,430 ohonynt yn yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant a'r gweddill yn yr Adran Amgylchedd, Adran Priffyrdd a Pheirianeg a'r Adran Tai ac Eiddo.

5. Cynlluniau Arbedion Adrannol Hanesyddol 2015/16 – 2023/24

5.1 Mae **Atodiad 1** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn seiliedig ar adolygiad Tachwedd 2023, yn erbyn y targed arbedion diwygiedig sydd wedi ei osod iddynt, **sydd yn gyfanswm o dros £34m. Gellir adrodd bod £33.7m, neu 98% o'r cynlluniau yma wedi eu gwireddu**, ond mae'r risg o wireddu'r arbedion ar rai o'r cynlluniau'n parhau.

5.2 Mae 7 cynllun gwerth £391k yn wynebu risgiau i'w cyflawni; 3 cynllun gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant (cyfanswm o £222k), 2 gynllun gan yr Adran Economi a Chymuned (cyfanswm o £130k), 1 cynllun gan yr Adran Gyllid (£25k), ac 1 cynllun gan y Gwasanaeth Cyfreithiol (£14k).

5.3 Mae 4 cynllun gwerth cyfanswm o £164k wedi llithro ond nid yw'r adrannau yn rhagweld problem i'w gwireddu.

6. Cynlluniau Arbedion Adrannol Newydd 2023/24

6.1 Mae adroddiad Cyngor Llawn 2 Mawrth 2023 yn nodi'r cynlluniau arbedion effeithlonrwydd newydd gwerth £6.7m sydd wedi ariannu'r bwlch cyllidol yn 2023/24.

6.2 Mae **Atodiad 2** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn seiliedig ar adolygiad Tachwedd 2023. **Gellir adrodd fod £5.4m, neu 81% o'r cynlluniau yma eisoes wedi eu gwireddu, gyda £428k, neu 6% pellach ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol.**

6.3 Ar hyn o bryd rhagwelir bod rhai risgiau gwireddu gwerth bron i £134k o gynlluniau, 1 cynllun gan yr Adran Amgylchedd gwerth £70k ac 1 cynllun gan yr Adran Gyllid gwerth £64k.

6.4 Mae ychydig o oediad i wireddu gwerth £694k o gynlluniau arbedion 2023/24 ond nid yw'r adrannau yn rhagweld problem i'w gwireddu. Mae mwyafrif o'r swm yma yn cynnwys arbedion o £539k gan ysgolion, sydd yn llithro gan fod ysgolion yn gweithio i flwyddyn academaidd ac felly bydd y gwireddu yn llithro i'r flwyddyn ariannol nesaf.

7. Cynlluniau Arbedion Adrannol 2024/25 ymlaen

- 7.1** Yn sgil y setliad ariannol gwael ac hefyd yr hinsawdd economaidd presennol a'r lefelau chwyddiant uchel, mae'n anorfod fod rhaid i Awdurdodau Lleol edrych ar arbedion a thoriadau i gynorthwyo'r sefyllfa ariannol. Mae cynlluniau arbedion a thoriadau ychwanegol ar gyfer 2024/25 eisoes dan ystyriaeth gan Gyngor Gwynedd ac mi fyddant yn destun adroddiad yn fuan.
- 7.2** Rhestrir arbedion presennol 2024/25 ymlaen, sydd werth £4.3 miliwn fesul Adran yn **Atodiad 3**, yr arbedion hanesyddol gwerth £215k yn Nhabl 1 a'r arbedion newydd gwerth £4.1 miliwn yn Nhabl 2, ond mae'n gynamserol i adrodd ar statws y cynlluniau yma ar hyn o bryd.

8. Casgliad

- 8.1** Gellir adrodd bod cyfanswm o £39.1 miliwn o arbedion wedi eu gwireddu ers 2015/16, sydd yn 96% o'r £41m gofynnol dros y cyfnod. Mae'n anorfod bod gwireddu'r arbedion wedi bod yn heriol ac rwy'n ddiolchgar i'r holl adrannau a'r Aelodau Cabinet am sicrhau'r llwyddiant yma.
- 8.2** Mae'r tabl isod yn crynhoi sefyllfa ddiweddaraf y cynlluniau arbedion ers Ebrill 2015 gyda 96% o'r holl gynlluniau wedi eu gwireddu.

Tabl 1: Crynodeb o statws yr holl gynlluniau arbedion ers Ebrill 2015

Statws yr Arbediad	Porth	£m	%
Wedi gwireddu	1	39.13	95.6
Ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol	2	0.43	1.0
Oediad, ond yn symud yn ei flaen	3	0.86	2.1
Rhai risgiau i gyflawni - yn llithro neu methu	4	0.49	1.2
Risgiau sylweddol i gyflawni yn llawn neu yn rhannol	5	0.04	0.1
Cyfanswm arbedion		40.95	100

- 8.3** Felly, gofynnaf i'r Cabinet nodi'r cyrhaeddiad a amlinellir yn yr adroddiad yma tuag at wireddu'r cynlluniau arbedion.

9. Camau nesaf ac amserlen

- 9.1** Gweithredu ar yr argymhellion gerbron a chyflwyno adroddiad dilynol i'r Cabinet yn dilyn sefyllfa derfynol diwedd y flwyddyn ariannol 2023/24.

10. Sylwadau Swyddogion Statudol

10.1 Prif Swyddog Cyllid

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

10.2 Swyddog Monitro

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Atodiadau:

Atodiad 1 - Trosolwg cynlluniau arbedion hanesyddol 2015/16 - 2023/24 fesul adran

Atodiad 2 - Trosolwg cynlluniau arbedion newydd 2023/24 fesul adran

Atodiad 3 - Tabl 1 - Trosolwg cynlluniau arbedion hanesyddol 2024/25 ymlaen fesul adran

- Tabl 2 - Trosolwg cynlluniau arbedion newydd 2024/25 ymlaen fesul adran